

Αρκετοί από όσους ασχολούνται με τον προβληματισμό για τη λειτουργία και τη δομή της σχολικής εκπαίδευσης υποστηρίζουν ότι το χιούμορ αποτελεί θετικό παράγοντα για τη σχολική ζωή, ενώ άλλοι ότι είναι ανάρμοστο και ανατρεπτικό στοιχείο για τη σχολική πειθαρχία και πράξη.

α. Αφού αξιολογήσετε το χιούμορ ως παιδαγωγικό μέσο, να αναφέρετε πότε γίνεται στοιχείο ανασχετικό για τη σχολική ζωή.

β. Ποιες είναι οι απαραίτητες προϋποθέσεις ώστε να εξασφαλίζει το χιούμορ μια ευχάριστη και δημιουργική ατμόσφαιρα μέσα στην τάξη χωρίς να οδηγεί στην αποδιοργάνωση;

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

☞ Στο πλαίσιο του σχολείου στόχος δεν είναι μόνο η επιτυχημένη πρόσληψη γνώσεων αλλά και η οικειοποίηση μορφών ομαλής κοινωνικής συμπεριφοράς από την πλευρά των μαθητών.

☞ Στη σχολική τάξη η σύνθετη αυτή μάθηση βιώνεται καθημερινά ως ένα επικοινωνιακό γεγονός ανάμεσα στο δάσκαλο και στους μαθητές.

☞ Ο εκπαιδευτικός έχει στη διάθεσή του πολλά παιδαγωγικά μέσα, τα οποία λειτουργώντας ως δίαυλοι επικοινωνίας, παρέχουν σ' αυτόν τη δυνατότητα άμεσης προσέγγισης των μαθητών. Μέσω συγκεκριμένων παιδαγωγικών τεχνικών εκπληρώνονται με σχετική ευκολία οι γνωστικοί και ψυχοκοινωνικοί στόχοι της εκπαίδευσης.

☞ Μια τέτοια παιδαγωγική τεχνική με πολλούς υποστηρικτές αλλά και με αρκετούς πολέμιους είναι και η χρήση του χιούμορ στο σχολικό περιβάλλον.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ 1ο: Αφού αξιολογήσετε το χιούμορ ως παιδαγωγικό μέσο, να αναφέρετε πότε γίνεται στοιχείο ανασχετικό για τη σχολική ζωή.

≈ Η ύπαρξη του χιούμορ στο σχολικό χώρο είναι προϋπόθεση για την ουσιαστική επικοινωνία δασκάλου και μαθητών. Ο δάσκαλος εγκαταλείπει το συντηρητισμό και τη σοβαροφάνεια, γίνεται εφευρετικός, με αμεσότητα στο λόγο και προσηνής για τους μαθητές του. Το χιούμορ του δασκάλου λειτουργεί ως στοιχείο ενθάρρυνσης για τη συμμετοχή των μαθητών του στη σχολική πράξη καθώς δημιουργεί σ' αυτούς ένα αίσθημα ασφάλειας και άνεσης μέσα στο σχολικό χώρο. Ο δάσκαλος έτσι γίνεται ευκολότερα αποδεκτός και ο ρόλος του παύει να συνδέεται με την αυταρχικότητα και την καταπίεση, αφού οι μαθητές τον αντιμετωπίζουν ως καθοδηγητή και συνεργάτη ταυτόχρονα.

≈ Ο μαθητής φτάνει ευκολότερα στην κατάκτηση της προσφερόμενης σ' αυτόν γνώσης αφού το χιούμορ προσφέρει τη διαλεκτική προσέγγισή της. Συμμετέχει ενεργά στη σχολική ζωή, νιώθει ευχάριστα και ελεύθερος μέσα σ' αυτή. Μπορεί να εκδηλώνει αυτενέργεια και δημιουργικές πρωτοβουλίες. Το σχολείο αποτελεί χώρο που καλλιεργεί τη δημιουργικότητα των νέων κι έτσι αποφεύγονται η ανία, η έλλειψη ενδιαφέροντος, καταργείται η τυποποίηση. Βελτιώνεται η απόδοση των μαθητών καθώς απαλλάσσονται από αγχωτικές εμπειρίες και από το αίσθημα της διαρκούς ψυχολογικής πίεσης, το οποίο ενυπάρχει στο παραδοσιακό συντηρητικό σχολείο.

✍ **Με τη συνδρομή του χιούμορ τα οποιαδήποτε γνωστικά αντικείμενα παρουσιάζονται με ελκυστικό και ενδιαφέροντα τρόπο και δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την εύκολη κατανόησή τους.** Οι γνώσεις μπορούν να σχετίζονται άμεσα με τις προσωπικές εμπειρίες των μαθητών, η μάθηση γίνεται άμεσα βιωματική διαδικασία και οι μαθητές αφομοιώνουν εύκολα τα γνωστικά και τα κοινωνικά πρότυπα που προσφέρονται.

✍ **Η παρουσία του χιούμορ στη σχολική ζωή όμως σε κάποιες περιπτώσεις γίνεται στοιχείο ασύμβατο με τη διδασκαλία.** Αυτό συμβαίνει όταν το χιούμορ λειτουργεί με τρόπο που να αίρει την επιστημονικότητα και τη σοβαρότητα της μεταδιδόμενης γνώσης και γίνεται μέσο για μορφές εκπαιδευτικού λαϊκισμού, με τον οποίο ο δάσκαλος προσπαθεί να κερδίσει απλώς την εύνοια των μαθητών του. Οδηγεί σε παρανοήσεις και προκαλεί καταστάσεις ημιμάθειας.

✍ **Αρνητικά λειτουργεί επίσης το χιούμορ κάθε φορά που γίνεται αφορμή για την ανατροπή της κατανομής των ρόλων στην τάξη.** Υπάρχει τότε, δηλαδή, ο κίνδυνος της ισοπέδωσης και της απουσίας σεβασμού προς τον δάσκαλο. Οι μαθητές δεν είναι σε θέση να κατανοήσουν την ανάγκη του αυτοπεριορισμού τους κατά τη διάρκεια του μαθήματος και παρασυρόμενοι από την εφηβική τους επιπολαιότητα δεν αντιλαμβάνονται τη σκοπιμότητα του χιούμορ, το οποίο πλέον χρησιμοποιούν καταχρηστικά και αυθαίρετα. Δεν εργάζονται με υπευθυνότητα στην τάξη, ενώ κάθε προσπάθεια του διδάσκοντα για χρήση του χιούμορ εκλαμβάνεται από αυτούς ως δείγμα φυγοπονίας του τελευταίου.

ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ 2ο: Ποιες είναι οι απαραίτητες προϋποθέσεις ώστε να εξασφαλίζει το χιούμορ μια ευχάριστη και δημιουργική ατμόσφαιρα μέσα στην τάξη χωρίς να οδηγεί στην αποδιοργάνωση;

✍ **Η αποφυγή της ανατρεπτικής λειτουργίας του χιούμορ στην τάξη είναι δυνατή εφόσον ο δάσκαλος γνωρίζει επαρκώς το δυναμικό της μαθητικής του ομάδας.** Διατηρώντας πάντοτε το ρόλο του καθοδηγητή είναι αναγκαίο να κατευθύνει και να ελέγχει αδιάκοπα τις Παραμέτρους λειτουργίας της τάξης του και να μην επιτρέπει οποιαδήποτε παρέκκλιση από τους βασικούς εκπαιδευτικούς στόχους του. Διατηρώντας το κύρος των γνωστικών αντικειμένων που διδάσκει δεν πρέπει να κάνει το χιούμορ αυτοσκοπό της διδασκαλίας του. Επιπρόσθετα οφείλει με διακριτικό τρόπο - παιδαγωγικό «τακτ» - να εμποδίζει την εκδήλωση οποιασδήποτε άκομψης συμπεριφοράς στις σχέσεις μεταξύ των μαθητών.

✍ **Το χιούμορ ευνοεί τη σχολική ζωή αν είναι πηγαίο και αυθόρμητο.** Στην αντίθετη Περίπτωση, όταν απορρέει από μια κατασκευασμένη εκ των προτέρων διάθεση και δεν ξεφεύγει από τα τυποποιημένα σχήματα, προκαλεί την απογοήτευση ή το χλευασμό. Γι' αυτό, αν η προσωπικότητα του δασκάλου ή των μαθητών δεν διαθέτει την έφεση για την χωρίς πίεση χρήση ή αποδοχή του, είναι καλύτερο να μη γίνεται καμιά απόπειρα ένταξης του στην εκπαιδευτική πρακτική.

✍ **Το χιούμορ ως παιδαγωγικό μέσο είναι αποδοτικό εφόσον ισχύει η προϋπόθεση ότι δε θα συνοδεύεται από ακρότητες.** Οι προσωπικές αναφορές πρέπει να αποφεύγονται επειδή μπορεί να θεωρηθεί ότι μέσω αυτών θίγεται η προσωπικότητα των μαθητών. Αντίθετα η χιουμοριστική διάθεση μπορεί να αφορμάται από τη σύγχρονη πραγματικότητα και τις έντονες καθημερινές καταστάσεις που βιώνουν τα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας σ' αυτήν. Έτσι μπορεί να συνδεθεί άμεσα αλλά και ευχάριστα το σχολείο με την κοινωνική πραγματικότητα και μέσω αυτής της σύνδεσης να αντληθούν από τους μαθητές πολύτιμες εμπειρίες για τη σύζευξη γνωστικών αντικειμένων και ζωής.

✍ **Οι δάσκαλοι οφείλουν να χρησιμοποιούν το χιούμορ κυρίως ως στοιχείο για την ενθάρρυνση ή την αποθάρρυνση των μαθητών τους.** Η ενθάρρυνση αποκτά αμεσότητα. Από την άλλη πλευρά η αποθάρρυνση μέσα από το χιούμορ παύει να έχει το χαρακτήρα της ποινής και ενεργοποιεί την συνειδησιακή ευαισθησία του μαθητή καθώς ο τελευταίος διαπιστώνει το έμπρακτο ενδιαφέρον του δασκάλου του.

✍ **Η χρήση του χιούμορ αποβαίνει περισσότερο δημιουργική όταν αυτό συνδέεται με κάποια από τα γνωστικά αντικείμενα του σχολείου.** Η παρουσία του σε πολλά κείμενα της νεοελληνικής και αρχαίας λογοτεχνίας δίνει την ευκαιρία για την ύπαρξη μιας «αγωγής γέλιου» μέσα από αυτά. Ο δάσκαλος αλλά περισσότερο οι μαθητές εξοικειώνονται με το αίσθημα του πραγματικού χιούμορ αφομοιώνοντας το ύφος των κειμένων αυτών. Ταυτόχρονα μια τέτοιου είδους εξοικείωση συντελείται εφόσον εμπλουτιστούν τα σχολικά εγχειρίδια με γελοιογραφίες, σκίτσα ή και με μικρά χιουμοριστικά κείμενα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

☞ Το χιούμορ έχει ευεργετική για την τάξη μόνο όταν τηρούνται οι παραπάνω βασικές προϋποθέσεις στη χρήση του. Διαφορετικά γίνεται αναποτελεσματικό και διαλυτικό στοιχείο για τη σχολική ζωή.

☞ Η χρήση του θέτει τα θεμέλια για τη δημιουργία ενός αντιαυταρχικού και ταυτόχρονα αποδοτικού σχολείου, στο οποίο, τα προβλήματα που προκύπτουν στη σχέση μαθητών - καθηγητών ή στις σχέσεις μεταξύ των μαθητών, θα επιλύονται με την επικοινωνία..